

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे
ग्रंथपालन आणि माहितीशास्त्र निष्णात (M.Lib I.Sc)

परीक्षा : डिसेंबर-२०२४

सत्र - १

विषय : माहिती साठवण आणि प्रतिप्राप्ती (ML24-1112/ ML23-112)

दिनांक : ०४/१२/२०२४	गुण : १००	वेळ : स.१०.०० ते दु.१.००
सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.		

- प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. (१०)**
१. ----- अमेरिकेतील ग्रंथालयांना वर्ल्ड कॅट सेवा सुरु केली.
अ) ओसिएलसी ब) इन्फ्लिबनेट
क) डेलनेट ड) यापैकी नाही.
 २. पहिली हार्ड डिस्क आय बी एम ने ----- मध्ये तयार केली होती.
अ) १९५३ ब) १९६३
क) १९४३ ड) १९७३
 ३. Zip Drive ची स्थापना :-
अ) १९८० ब) १९९०
क) १९७० ड) १९६०
 ४. ----- हा माहिती साठवण आणि प्रतिप्राप्तीचा एक महत्वाचा स्रोत आहे.
अ) सार ब) प्रलेख
क) निर्देश ड) यापैकी नाही.
 ५. ----- यांनी वैज्ञानिक क्षेत्रातील उल्लेख निर्देश प्रथम प्रचारात आणला.
अ) युजीन गारफ्लिड ब) कार्देल ऑलेक्सझेंडर
क) रंगनाथन ड) यापैकी नाही
 ६. प्रेसिज निर्देशन पद्धतीमध्ये नोंदी करून त्या ----- नुसार लावून ठेवल्या जातात.
अ) अनुवर्णानुसार ब) क्रमांकानुसार
क) दोन्ही अ आणि ब ड) यापैकी नाही
 ७. मॉर्टिमर टॉला यांनी ----- निर्देश प्रथम प्रचारात आणले.
अ) समन्वित निर्देशन ब) उल्लेख निर्देश
क) मुक्त निर्देश ड) पोप्सी
 ८. आयबीएम ने पंच कर्डचा वापर कधी सुरु केला?
अ) १९६० ब) १९५०
क) १९७० ड) १९४०
 ९. मुक्त निर्देशन पद्धतीचे प्रकार.
अ) क्विक ब) क्वॉक
क) क्व्याक ड) वरिल सर्व
 १०. क्विक (KWIC) निर्देशन पद्धती प्रथम कोणी सुचवली?
अ) एम.ई. सेअर्स ब) डेरेक ऑस्टिन
क) सी.ए. कटर ड) एच पी ल्युन

- प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (३०)**
१. माहिती प्रतिप्राप्तीची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची आवश्यकता विशद करा.
 २. ऑनलाईन व ऑफलाईन माहिती प्रतिप्राप्तीच्या मूल्यमापनाचे निकष स्पष्ट करा.
 ३. निर्देशनाच्या विविध भाषांचे प्रकार सांगून स्पष्ट करा.

- प्र.३ सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही २) (४०)**
१. पश्चात समन्वय निर्देशन पद्धती वर सविस्तर माहिती लिहा.
 २. मुक्त निर्देशन पद्धती हि संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे विविध प्रकार सांगा.

३. माहितीचा शोध घेण्याच्या कार्यपद्धतीचे टप्पे व माहितीचा शोध घेणा-या मार्गाची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.४ टिपा लिहा (कोणत्याही २)

(२०)

१. बुलियन ऑपरेटर
२. कडाछिद्रित पत्र
३. उल्लेख निर्देश

English Translation

Information Storage & Retrieval Systems (ML24-112 ML23-112)

Q. 1 Choose the correct option

(10)

1. ----- launches WorldCat service to US libraries.
a) OCLC
b) INFLIBNET
c) DELNET
d) None of the above
2. First Hard disk was prepared by IBM in
a) 1953
b) 1963
c) 1943
d) 1973
3. Zip Drive was founded in -
a) 1980
b) 1990
c) 1970
d) 1960
4. ----- is an important source of information storage and retrieval
a) Abstract
b) Document
c) Index
d) None of the above
5. ----- introduced the first citation index in scientific field.
a) Eugene Garfield
b) Cardle Alexander
c) Ranganathan
d) None of the above
6. In PRECIS Indexing system the records are arranged as per ----- .
a) Alphabetical
b) Serially
c) Both a & b
d) None of the above
7. First Index put forth by Mortimer Tall was
a) Co-ordinate indexing
b) Citation index
c) Open index
d) POPSI
8. Use of punch card was started by IBM in
a) 1960
b) 1950
c) 1970
d) 1940
9. Types of free indexing system
a) KWIC
b) KWOC
c) KWAC
d) All of the above
10. KWIC indexing system was first proposed by
a) M.E. Sears
b) Derek Austin
c) C. A. Cutter
d) H.P. Luhn

Q. 2 Answer the following in short (Any 2)

(30)

1. Explain the concept of information retrieval and explain its need?
2. Explain the evaluation criteria of online and offline information retrieval system?
3. Explain different types of indexing languages

Q. 3 Answer the following in detail (Any 2)

(40)

1. Write detailed information on post coordination Indexing system.
2. Explain the concept of free indexing system and explain its different types.
3. State the steps in the information retrieval process and the characteristics of the information retrieval process.

Q. 4 Write Short notes (Any 2)

(20)

1. Boolean Operators
2. Edge Notched Card
3. Citation Index

